

Edita Andrić

U duhujezičke i kulturne koegzistencije

2009, Akademska knjiga Novi Sad, Novi Sad

Edita Andrić könyve a Vajdaság területén jelenlévő soknyelvűségből a szerb–magyar kétnyelvűséget nyelvi és kulturális szempontból egyaránt átfogóan ismerteti. A könyv első fele a Vajdaság nyelvi autentikusságát kívánja bemutatni, a második fele a magyar idegen nyelvként szemlélteti, és szisztematikusan veti össze a magyar és szerb nyelv grammatikáját az egybevető (kontrasztivista) nyelvészet szempontjából, feltárva ezzel a két nyelv rendszerbeli hasonlóságait és különbségeit. A könyv leginkább azoknak szól, akik mindkét nyelvet elég jól beszélnek, és érdeklődnek a két nyelv nyelvészeti szempontú összehasonlítása iránt, vagy magyart mint idegen nyelvet tanítanak szerb anyanyelvűek számára.

A könyvet két nagyobb egységre bonthatjuk. Az elsőben a szerző részletesen elemzi a vajdasági magyar és szerb nyelv szókincsének, nyelvi struktúráinak hasonlóságait és különbségeit. Ezt a vizsgálatot nagyon alapos areális kutatásokra, demográfiai adatokra és saját felméréseire alapozza. Külön figyelmet szentel a Vajdaság különböző városainak demográfiájára és nyelvi összetételére, a nyelvhasználók szocio-demográfikus hátterének elemzésére. A két nyelv kölcsönhatásaira és interferenciájára is jelentős hangsúly kerül. A szerző jelentős mennyiségű példával mutatja be a két nyelv sajátos keverékének használatát. Kitér a magyar és szerb nyelv tipológiai (alaktani és mondat-tani) felépítésének leírására is. Ebben a vonatkozásban egy-egy nyelvtani sajátosságot ismertet a magyar nyelv szempontjából.

A könyv második fele részletes egybevető (kontrasztív) grammatikai elemzéssel foglalkozik, amely főleg a szerb nyelv szemszögéből mutatja be a magyar nyelvtani jelenségeket. A két nyelvet többféle szempontból vizsgálja. Például elemzi a nyelvi ki-fejezések hosszát. Az analízishez különböző szövegtörzseket használ fel (különböző szakszövegek, jogi szövegek, stb.). Részletes táblázatot közöl a szerb és magyar szavak számával és a szövegek hosszával. Ezután rátér a különféle nyelvtani jelenségek bemutatására, sajátos rendszerezésére. Az igék rendszerezésével nyit, majd a toldalékok elemzése, osztályozása következik, utána a magyarban előforduló jelekre (többes szám, birtokos személyjel, stb.) összpontosít. A könyv ezen részének második felében összeveti a nyelvi eseteket a két nyelvben, komplett nyelvi konstrukcióban. Ez a rész inkább a szerb nyelvhasználók kényelmét veszi figyelembe, mivel a szerb nyelv felépítése nehezen érthető esetek nélkül, ezért számukra kedvez ezzel a megoldással a szerző. Fontos megjegyezni, hogy a magyar mint idegen nyelv tanítása során nem árt ezzel a megközelítéssel óvatosan bánni, mert a nyelvtanításban nem szorítkozhatunk csupán az esetek ismertetésére, hanem meg kell értetnünk a nyelvtanulóval a magyar nyelv toldalékrendszerének a logikáját. Vegyünk egy példát: nehézkes lenne az összes helyhatározó ragot az alapján magyarázni, hogy azok milyen (szerb nyelvi) esetre fordíthatók le. Ez hatványozottan így van, ha ezt a nyelvtanulás elején tennénk, megfelelően annak

a szokásnak, hogy a magyar helyhatározói rendszert lefedő irányhármasság tanítása az összes tankönyv első kb. egyharmadában történik. Külön bonyolítja a helyzetet, hogy a szerb nyelvben összesen hét eset van, míg a magyar nyelvben 18-28, szakirodalmi nézőponttól függően.

A könyv jelentős hangsúlyt fordít a képzők rendszerének elemzésére és leírására, amely nagy segítség lehet például a magyar mint idegen nyelv tanárai számára abban, hogy a magyar nyelv képzőinek sajátosságai milyen módszertannal adható át a szerbül beszélőknek. A szerző emellett részletes és pontos leírást ad a birtoklás kifejezéseinek lehetőségeiről a két nyelvben. Ez a grammatikai jelenség a legnehezebb a magyarul tanuló szerb anyanyelvűek számára, mivel a szerbben a birtoklás kifejezése nagyon különbözőképpen valósul meg, mint a magyarban. Nagyon jól strukturálva elemzi és mutatja be ezt a nyelvtani jelenséget. A könyv legvégén röviden ír még a frazeológiai ákról és azok fordíthatóságáról. Majd a művet néhány, a fordítástudomány területét is érintő gondolattal zárja.

A könyv címe (*'jezičke i kulturne'*) arra utal, hogy a nyelvi és kulturális jelenséget együttesen kívánta bemutatni a szerző, azonban kétségkívül nagyobb hangsúlyt kap a nyelvészet. Mindez nem a válik a könyv hátrányára, de ezt érdemes megjegyezni.

A könyv érdekes olvasmány lehet olyan szerb anyanyelvűeknek, akik szeretnének megismerkedni a magyar nyelv sajátosságaival a szerb grammatika tükrén keresztül. Mindenekelőtt azonban a könyv remek szakirodalom lehet azok számára, akik szerb anyanyelvűeket (vagy esetleg más délszláv nyelvet beszélőket) tanítanak magyarra. Személy szerint pontosabb meghatározásokat kaptam a magyar nyelv nyelvtani jelenségeinek szerb megfelelőiről, ami, ha szerb közvetítő nyelvvel tanítjuk a magyar mint idegen nyelvet, hatalmas segítség a nyelvtanuló számára is.

Sztipanov Alexandra Tijana